

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ. БЕЗПЕЧНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

**Олена ІПАТЕНКО,
заступник директора
Південного міжрегіонального
центру з надання безоплатної
правничої допомоги**

Правовий статус дитини в Україні

дитина

особа віком до 18 років (повноліття), якщо згідно з законом, застосовуваним до неї, вона не набуває прав повнолітньої раніше (закон України «Про охорону дитинства»)

правовий статус дитини має особа до досягнення нею повноліття (Сімейний кодекс України)

В законодавстві України немає визначення понять «підліток», «підлітковий вік»

ВООЗ ВИЗНАЧАЄ ПІДЛІТКОВИЙ ВІК ЯК ПЕРІОД ЖИТТЯ ЛЮДИНИ ВІКОМ ВІД 10 ДО 19 РОКІВ (РАННІЙ ПІДЛІТКОВИЙ ВІК – 10-14 РОКІВ, ПІЗНІЙ ПІДЛІТКОВИЙ ВІК – 15-19 РОКІВ)

малолітня дитина
до досягнення
чотирнадцяти років

неповнолітня дитина
у віці від чотирнадцяти до
вісімнадцяти років

Юридична відповідальність неповнолітніх

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

визначені законодавством заходи
державного примусу,
що застосовуються до особи,
яка вчинила правопорушення

ВИДИ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

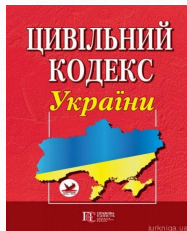
КРИМІНАЛЬНА
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

ПІДСТАВА: вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад кримінального правопорушення, передбаченого Кримінальним кодексом України

АДМІНІСТРАТИВНА
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

ПІДСТАВА: вчинення особою адміністративного правопорушення, передбаченого Кодексом України про адміністративні правопорушення

ЦИВІЛЬНА
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

ПІДСТАВА: завдання шкоди неправомірними діями правопорушника

ВІК, З ЯКОГО НАСТАЄ ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЛЯ НЕПОВНОЛІТНІХ

кримінальна – з 16 років, у виняткових випадках – з 14 років
(за вчинення кримінальних правопорушень, визначених частиною другою
статті 22 Кримінального кодексу України)

адміністративна – з 16 років

цивільна – в окремих випадках з 14
років

ПРОГРАМА ВІДНОВНОГО ПРАВОСУДДЯ ЗА УЧАСТЮ НЕПОВНОЛІТНІХ, ЯКІ Є ПІДОЗРЮВАНИМИ, ОБВИНУВАЧЕНИМИ У ВЧИНЕННІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

**Впроваджена наказом Міністерства юстиції України,
Міністерства внутрішніх справ України, Офісу
Генерального прокурора від 22.07.2024 та
розроблена на основі рекомендацій Комітету
міністрів Ради Європи та ООН**

**МОЖЛИВІСТЬ
ЗАПОБІГТИ
ВЧИНЕННЮ
ПОВТОРНИХ
КРИМІНАЛЬНИХ
ПРАВОПОРУШЕНЬ**

Мета:

- відшкодування потерпілому шкоди, завданої кримінальним правопорушенням;
- реінтеграція учасників кримінально-правового конфлікту;
- ресоціалізація неповнолітнього;
- застосування належних правових процедур до учасників кримінального провадження щодо неповнолітніх;
- запобігання вчиненню неповнолітнім кримінальних правопорушень повторно

ВЗЯТИ УЧАСТЬ У ПРОГРАМІ ВІДНОВНОГО ПРАВОСУДДЯ МОЖУТЬ:

- потерпілі від кримінального правопорушення (фізичні/юридичні особи);
- неповнолітні, які є підозрюваними, обвинуваченими у вчиненні кримінального правопорушення (з 14 років)

ПРОГРАМА ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ ЗА УМОВИ:

- наявності потерпілого;
- наявності неповнолітнього підозрюваного, обвинуваченого;
- визнання неповнолітнім факту події кримінального правопорушення;
- згоди потерпілого та неповнолітнього на участь у Програмі відновного правосуддя

**передбачає
застосування
процедури медіації**

ВІДНОВНЕ ПРАВОСУДДЯ (В МЕЖАХ ПРОГРАМИ ВІДНОВНОГО ПРАВОСУДДЯ):

процес, який дозволяє тим, кому була завдана кримінальним правопорушенням шкода, та тим, хто бере відповідальність за завдану шкоду, у випадку їх добровільної згоди та за участю медіатора брати участь у вирішенні питань, що виникають у зв'язку з вчиненням кримінальним правопорушенням з метою примирення, реінтеграції та ресоціалізації учасників кримінально-правового конфлікту, відшкодування завданої шкоди та усунення за можливості наслідків, спричинених кримінальним правопорушенням

БЕЗПЕЧНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ПОВНУ ЗАГАЛЬНУ СЕРЕДНЮ ОСВІТУ»

БЕЗПЕЧНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ - сукупність умов у закладі освіти, що унеможливають заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової та/або моральної шкоди, зокрема внаслідок недотримання вимог санітарних, протипожежних та/або будівельних норм і правил, законодавства щодо кібербезпеки, захисту персональних даних, безпеки харчових продуктів та/або надання неякісних послуг з харчування, шляхом фізичного та/або психологічного насильства, експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, приниження честі, гідності, ділової репутації (булінг (цькування), поширення неправдивих відомостей тощо), пропаганди та/або агітації, у тому числі з використанням кіберпростору, а також унеможливають вживання на території закладу освіти алкогольних напоїв, тютюнових виробів, наркотичних засобів, психотропних речовин

СКЛАДОВІ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА

ФІЗИЧНА БЕЗПЕКА:

дотримання санітарних, протипожежних та будівельних норм, безпека (сукупність превентивних складових) від насильства

ВІДСУТНІСТЬ НАСИЛЬСТВА ТА ДИСКРИМІНАЦІЇ:

недопустимість булінгу (цькування), інших форм насильства, приниження гідності, усіх форм дискримінації

КОМФОРТНА ВЗАЄМОДІЯ: створення належних умов для емоційного благополуччя учасників освітнього процесу

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА:

дотримання законодавства щодо кібербезпеки та захисту персональних даних

АРХІТЕКТУРНА ДОСТУПНІСТЬ:

забезпечення доступності території та будівель, включаючи захисні споруди, для маломобільних груп населення

ЯК СТВОРИТИ БЕЗПЕЧНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ: ПОРАДИ ПЕДАГОГАМ

РОБОТА ЗІ ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ

створення позитивного середовища, формування доброзичливої атмосфери серед здобувачів освіти сприяє відсутності/зменшенню кількості правопорушень, дає відчуття безпеки та комфорту дітям

організація заходів (тренінгів, уроків, виховних годин тощо) для учнів щодо формування у них навичок спілкування в колективі, роботі в команді, що сприяє соціалізації здобувачів освіти, зменшенню конфліктних ситуацій

систематична роз'яснювальна робота серед учнів про їх права, обов'язки відповідно до законодавства, які вчинки порушують права інших та яка за це є відповідальність, профілактичні заходи щодо протидії булінгу, дискримінації тощо

виявлення дітей, які схильні потенційно до створення конфліктних ситуацій, вчинення правопорушень, що сприяє фокусу превентивних заходів задля недопущення деструктивної поведінки (в залежності від ситуації необхідно надати таким дітям підтримку, консультації, психологічну допомогу, залучити представників поліції тощо)

дотримуватися обов'язків, визначених профільним законодавством (ч.2 ст.54 Закону «Про освіту» та інших)

ЯК СТВОРИТИ БЕЗПЕЧНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ: ПОРАДИ ПЕДАГОГАМ

РОБОТА З БАТЬКАМИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

залучення батьків здобувачів освіти до процесу виховання і навчання, спільні зустрічі для обговорення проблем поведінки учнів

роз'яснювальна робота серед батьків здобувачів освіти про права та обов'язки усіх учасників освітнього процесу відповідно до законодавства

РОБОТА В ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕКТИВІ

підвищення кваліфікації вчителів через тренінги щодо здійснення виховної функції, психолого-педагогічних аспектів поведінки учнів

системний аналіз ситуацій, що виникають в закладі освіти, вжиття відповідних заходів реагування, оцінка ефективності вжитих заходів, щоб коригувати їх у разі необхідності

ЯК ОТРИМАТИ БЕЗОПЛАТНУ ПРАВНИЧУ ДОПОМОГУ

ДИСТАНЦІЙНО

ТЕЛЕФОНОМ: найшвидший спосіб проконсультуватися з юристом системи надання БПД — зателефонувати, юристи на зв'язку у будні з 8:00 до 18:00

— з мобільних чи стаціонарних телефонів у межах України [0800 213 103](tel:0800213103), дзвінки безкоштовні

— подзвонити з мобільного застосунку [Telegram](#)

— для дзвінків з-за кордону [+38 044 363 10 41](tel:+380443631041) (вартість дзвінка з-за кордону за тарифами вашого оператора зв'язку)

ПИСЬМОВО: щоб поспілкуватися з юристами письмово, напишіть їм. Повідомлення обробляються у будні з 9:00 до 17:00

- у приватному чаті в Telegram [«Безоплатна правнича допомога \(консультації\)»](#)

- У приватному чаті у [Viber](#)

- у [Facebook](#) (напишіть приватне повідомлення сторінці)

- у [Instagram](#) (напишіть приватне повідомлення сторінці)

ЗНАЙДІТЬ ВІДПОВІДЬ САМОСТІЙНО:

готові правові консультації можна переглянути на [довідково-інформаційній платформі правових консультацій WikiLegalAid](#)

ОФЛАЙН

У БЮРО ПРАВНИЧОЇ ДОПОМОГИ: звернутися до найближчого бюро правничої допомоги по безоплатну первинну та вторинну правничу допомогу можна незалежно від реєстрації місця проживання. Бюро правничої допомоги працюють по всій Україні, за винятком регіонів, де тривають бойові дії. Подивитися розташування та інформацію про режим роботи бюро правничої допомоги можна [на мапі](#).

КОНСУЛЬТАЦІЙНІ ПУНКТИ: поспілкуватися з юристом очно можна під час роботи консультаційних пунктів доступу до правничої допомоги у приміщеннях органів державної влади, місцевого самоврядування, соціального захисту населення, спеціалізованих установ, у місцях компактного розміщення внутрішньо переміщених осіб у тих регіонах, де не ведуться бойові дії. Адреси та графіки роботи консультаційних пунктів [тут](#).

Сайт системи безоплатної правничої допомоги: <https://legalaid.gov.ua>